Openbaar Ministerie: ‘Nieuwe euthanasiecode veel te breed’

Katholiek Nieuwsblad, 20 juli 2021
door Selinde van Dijk-Kroesbergen 20 juli 2021

Uit een briefwisseling die dagblad Trouw in handen heeft, zou blijken dat het Openbaar Ministerie (OM) een onafhankelijk onderzoek wil naar het werk van de Regionale Toetsingscommissies Euthanasie (RTE). De nieuwe euthanasiecode is volgens OM-topman Rinus Otte niet in lijn met de wet.

Naar aanleiding van een uitspraak in april 2020 van de Hoge Raad in de zaak Arends werden de richtlijnen voor artsen – die in de euthanasiecode staan – bijgesteld. De Hoge Raad oordeelde toen dat verpleeghuisarts Marinou Arends zorgvuldig had gehandeld bij de levensbeëindiging van een zwaar dementerende patiënte. De vrouw was zelf niet meer in staat geweest om mondeling om euthanasie te vragen. De arts verleende die toen op basis van een schriftelijke euthanasieverklaring.

Veel te breed

De RTE’s, waarin artsen, juristen en ethici zitten, vertaalden deze uitspraak in een nieuwe euthanasiecode die in november inging. Volgens het OM is die nu veel te breed, waardoor meer patiënten voor euthanasie in aanmerking komen dan wettelijk is toegestaan.

Een belangrijk struikelblok blijkt de schriftelijke wilsverklaring te zijn. Wanneer deze niet helemaal helder is, mogen artsen die nu zelf interpreteren. Verder mogen artsen nu ook zelf oordelen of aan de wet is voldaan.

Otte meent dat dit niet strookt met de wet, zo zou uit de brieven blijken. Hij vreest dat in het ergste geval een arts door het OM kan worden beschuldigd van moord, ook al heeft hij keurig volgens de nieuwe richtlijnen gehandeld. Artsenorganisatie KNMG deelt de kritiek van het OM, schrijft Trouw.

Dalende lijn

Het OM pleit nu bij demissionair minister Grapperhaus (Justitie en Veiligheid) voor een onafhankelijk onderzoek naar zaken die de RTE’s als ‘zorgvuldig’ hebben aangemerkt. Hier heeft het OM namelijk geen zicht op. De toetsingscommissies sturen het dossier alleen door naar het OM als ze oordelen dat de arts onzorgvuldig heeft gehandeld, iets wat weinig voorkomt. Het OM oordeelt vervolgens of de arts strafrechtelijk vervolgd moet worden.

In 2017 ontving het OM nog twaalf dossiers, vorig jaar waren het er nog maar twee. En dat baart Otte zorgen: “Als deze dalende lijn samenhangt met een onjuiste interpretatie van de zorgvuldigheidscriteria of de toetsende rol van de RTE, is dit reden tot zorg”, schrijft hij volgens Trouw.

Controlefunctie

Er is geen onafhankelijk toezicht op de toetsingscommissies, iets wat het OM “onontbeerlijk” noemt omdat er bij euthanasie sprake is van onomkeerbare beslissingen.

Ook hoogleraar strafrecht Paul Mevis van de Erasmus Universiteit zegt in Trouw dat “de controlefunctie die het strafrecht heeft, nu wel erg lastig uit te oefenen wordt”. Een onafhankelijk onderzoek zou volgens hem goed zijn om te detecteren of bij de dossiers die ‘zorgvuldig’ als beoordeling krijgen, “zaken zitten waar we het als maatschappij over moeten hebben”.

‘Er mag geen enkel twijfel bestaan’

ChristenUnie Kamerlid Mirjam Bikker vindt het “zorgwekkend” dat de code niet aan de wet voldoet: “Juist bij wilsonbekwame mensen zijn we als samenleving geroepen geen enkele twijfel te laten bestaan over de beschermwaardigheid van het leven. Het moet vanzelfsprekend zijn dat de procedure zorgvuldig is. Daarbij past geen richtlijn waar onenigheid over is en daarbij moet het OM daadwerkelijk kunnen toetsen.”

De code is er niet alleen voor patiënten, ook voor de artsen, schrijft ze: “Een duidelijke richtlijn is ook belangrijk om artsen houvast te geven. Zij staan in verdrietige omstandigheden een patiënt bij. De richtlijn moet daarom ook gedragen worden door het OM.”

Ook Bikker kan zich vinden in een onafhankelijk onderzoek zoals het OM dat voorstelt.

‘Buitengewoon zorgelijk’

SGP-leider Kees van der Staaij reageerde in een tweet: “Buitengewoon zorgelijk dat euthanasieregels steeds verder worden opgerekt. Dit ondermijnt bescherming van het leven van kwetsbare mensen. Terecht dat OM onafhankelijk onderzoek wil van toetsingscommissies en behoud eigen rol strafrecht.”